

нерідко пов'язані з необхідністю аналізу справді гігантських об'ємів комп'ютерних даних.

Ефективність науково-дослідних робіт, направлених на попередження та розслідування комп'ютерних злочинів, також багато в чому визначається рівнем забезпеченості технічними засобами та програмними продуктами. І безумовно, технічне оснащення безпосередньо визначається фінансовими вкладеннями в цю сферу.

Підводячи підсумок викладеному, необхідно ще раз підкреслити, що підвищення ефективності боротьби із комп'ютерною злочинністю безпосередньо пов'язано з комплексним рішенням означених проблем. І можна констатувати, що передумови для цього є, оскільки теорією в основному вироблені, а практикою постійно удосконалюються відповідні рекомендації в даній сфері.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ КОМП'ЮТЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Кубрак Т. І. студент Київського національного університету культури і мистецтв

Залучення експерта для проведення судових експертиз під час кримінального провадження, оформлення їх результатів, права сторін, а також права, обов'язки та відповідальність судового експерта регулюється Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК) (статті 36, 39, 40, 42, 44, 46, 47, 56–59, 69–70, 242–245, 332 КПК та ін.) [1]. Порядок проведення судових експертиз також детально врегульований Інструкцією про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, (далі – Інструкція) [2].

Дослідженню судової комп'ютерно-технічної експертизи (далі – СКТЕ) присвятили свої наукові праці В.Б. Вехов, І.В.

Гора, Б.К. Давлєтов, А.В. Іщенко, В.А. Колесник, О.Р. Росинська та ін.

Експертизи щодо комп'ютерних злочинів поділяються на традиційні – трасологічна, дактилоскопічна, техніко-криміналістична, судово-економічна, експертиза документів тощо та спеціалізовані – комп'ютерно-технічна та програмно-технічна. Спеціалізовані експертизи (комп'ютерно-технічна та програмно-технічна) схожі між собою за формою і змістом, що викликає певні труднощі під час вибору слідчим виду експертизи та визначенні переліку питань, що підлягають експертному дослідженню. Окремі криміналісти відносять обидві експертизи до класу інженерно-технічних і класифікують їх як СКТЕ. Залежно від спеціалізованих напрямів досліджень її можна поділити на такі підвиди: апаратно-комп'ютерну, програмно-комп'ютерну, інформаційно-комп'ютерну та комп'ютерно-мережеву експертизи. Така класифікація має відповідне практичне значення.

Родовий (видовий) об'єкт СКТЕ – це певна категорія предметів, наділених загальними ознаками, за якими їх можна віднести до комп'ютерних засобів. Конкретний об'єкт СКТЕ – чітко означений комп'ютерний засіб, що потребує експертизи, наділений ознаками індивідуальності і неповторності, що і визначає специфіку його дослідження [4, с. 2–3].

Правовою підставою для проведення СКТЕ є передбачений КПК процесуальний документ (постанова, ухвала) або договір між стороною захисту й експертом. Перед призначенням СКТЕ слідчий, прокурор, зазвичай, взаємодіють зі спеціалістом у відповідній галузі знань і мають можливість отримати консультацію стосовно: визначання виду СКТЕ; вибору експерта; формування питань, які будуть поставлені перед експертом; підготовки необхідних об'єктів для проведення СКТЕ.

Важливе значення має огляд комп'ютерної техніки спеціалістом на місці події. Тому під час розслідування комп'ютерних злочинів необхідно обов'язково залучати спеціаліста для допомоги слідчому в проведенні огляду місця

події і проводити його невідкладно. Слідчий, прокурор самостійно або шляхом задоволення клопотання сторони захисту чи потерпілого залучають експерта для проведення СКТЕ. Слід мати на увазі, що експерт під час дослідження не має права виходити за межі спеціальних знань. Якщо об'єкти, що підлягають дослідженню, можуть містити чи містять державну таємницю, то СКТЕ потрібно проводити відповідно до положень ст. 518 КПК [3, с. 135–136]. Для всебічного і повного експертного дослідження й отримання об'єктивних результатів, необхідно дотримуватись таких рекомендацій: до винесення постанови (ухвали) про призначення відповідної експертизи проконсультуватися зі спеціалістами щодо доцільності її проведення, правильності формулювання питань, які потребують дослідження, характеру і особливостей підготовки матеріалів, що мають бути надані експертам; по можливості ознайомити експертів з усіма матеріалами кримінального провадження, які стосуються предмета експертизи (протоколами огляду місця події, протоколами допиту відповідних осіб, матеріалами ревізій, інвентаризацій, висновками спеціалістів та іншими необхідними документами та предметами [4, с. 3–4].

Особливістю СКТЕ під час судового провадження є неможливість її проведення в судовому засіданні, оскільки такого роду дослідження потребують відповідного програмного забезпечення та засобів, необхідних для дослідження комп'ютерних систем і мереж, що кардинально відрізняє даний процес експертних досліджень. Крім того, це неможливо з технічних причин. Тому ми поділяємо думку криміналістів про доцільність проведення СКТЕ на місці події або місці розташування об'єктів дослідження. До того ж, ця процедура прописана у п. 3.9 Інструкції [2]. Це особливо актуально у разі необхідності дослідження цілої комп'ютерної системи, оскільки в будь-якому випадку вона володіє певними особливостями як побудови самої системи, так і програмним і апаратним забезпеченням, які складно та матеріально не вигідно штучно відтворювати [3, с. 136–137].

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. // *Голос України*. – 2012. – № 90–91.

2. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень. Затверджена наказом Міністерства юстиції України від 08.10.98 № 53/5. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.

3. Сабадаш Р.В. Судова комп'ютерна експертиза: правові підстави й особливості призначення / Р.В. Сабадаш // *Науковий вісник Чернівецького університету*. – 2013. – Вип. 660. – С. 134–137. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lawreview.chnu.edu.ua/visnuku/st/660/23.pdf>.

4. Європіна І.В. Роль і значення судової експертизи у розслідуванні кримінальних правопорушень, що вчиняються у сфері високих технологій / І.В. Європіна // *Вісник академії адвокатури України*. – 2012. – №16. – С. 1–5.

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ КОМП'ЮТЕРНО-ТЕХНІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ

Намазов А. Є., студент 3-го курсу навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Згідно з ч. 1 ст. 242 КПК України, експертиза проводиться за зверненням будь-якої зі сторін кримінального провадження чи за дорученням слідчого суді чи суду, якщо для з'ясування обставин, важливих для справи, необхідні спеціальні знання.

З норми ч. 1 ст. 242 КПК України, п. 2 Постанови Пленуму Верховного суду України «Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах» №8 від 30.05.97 р. та п. 1 Інформаційного листа вищого господарського суду України № 01-8/2651 від 27.11.2006 р. «Про деякі питання призначення судових експертиз» випливає, що призначення експертизи, коли